

UNIVERSITATEA DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI

Cu titlu de manuscris

CZU: 373.1.036: 792 (043.2)

GAVRILIȚĂ LAURA

**FORMAREA CULTURII ETNOARTISTICE LA ELEVI PRIN
VALORIFICAREA DIDACTICĂ A TEATRULUI POPULAR**

Specialitatea: 532.02. Didactică școlară (Muzica)

Autoreferatul tezei de doctor în științe pedagogice

BĂLȚI, 2017

**Teza a fost elaborată în cadrul Catedrei de Arte și Educație artistică
a Universității de Stat *Alecu Russo* din Bălți**

Conducător științific:

GAGIM Ion, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar.

Referenți oficiali:

PÂSLARU Vlad, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Academia de Științe a Moldovei, Chișinău.

FILIP Iulian, doctor în filologie, Academia de Științe a Moldovei, Chișinău.

Membri ai Consiliului Științific Specializat:

1. SILISTRARU Nicolae, președinte al C.Ș.S, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Universitatea de Stat din Tiraspol (cu sediul la Chișinău);
2. MORARI Marina, secretar științific al CȘS, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți.
3. GHILAȘ Victor, doctor habilitat în studiul artelor, conferențiar cercetător, Academia de Științe a Moldovei, Chișinău,
4. VASILE Vasile, doctor în pedagogie, doctor în muzică, profesor universitar, Academia de Muzică, București, România.
5. CABAC Valeriu, doctor în științe fizico-matematice, profesor universitar, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți.
6. PAȘCA Eugenia-Maria, doctor în pedagogie, profesor universitar, Universitatea de Arte „George Enescu”, Iași, România.

Susținerea va avea loc la _____, 2017, ora 14:00, în Sala Senatului Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți în ședința Consiliului Științific Specializat D 35 532.02-02 din cadrul USARB/ Adresa: str. A. Pușkin, 38, Bălți, Republica Moldova.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți și pe pagina web a CNAA (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la _____ 2017.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat,

doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Conducător științific,

doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar

Autor

MORARI Marina

**GAGIM Ion
GAVRILIȚĂ Laura**

© Gavriliță Laura, 2017

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei de cercetare. Problema formării culturii etnoartistice la elevi este actualizată prin schimbările socio-economice, procesele politice, istorice și culturale care au loc acum în legătură cu problema globalizării. Deși nevalorificat în totalitate, și mai ales din perspective pedagogice, folclorul a păstrat autentice valori artistice din domeniul poeziei, prozei, cântecului și dansului popular, unele prezente în forme sincretice, așa cum e cazul teatrului popular, ce reunește elemente literare, dramatice, de costumație, coregrafice și în primul rând muzicale, în forme foarte diferite. Teatrul popular ne obligă la redefinirea noțiunii de patriotism prin prisma atitudinii față de valorile spirituale multiseculare ale poporului nostru.

Dar, cu prudență se constată consecințele negative ale procesului de globalizare asupra culturilor naționale. Este o constatare la îndemâna oricărui observator atent la peisajul teoretic și spiritual în care ne mișcăm la începutul acestui secol.

Așadar, este important să găsim calea de a redefini cuvântul „patriotism”, într-o formă în care mai ales tinerii să înțeleagă că a fi patriot nu este un slogan. A fi patriot înseamnă dragoste pentru semenii tăi, față de trecutul poporului tău, față de valorile sale. Tradiția trebuie să existe în construcția unui om, ea nu trebuie lăsată să moară. Ea ne ajută să ne autodefinim. Doar cunoscând cine suntem, de unde venim, ce e cu noi, ne cunoaștem astfel adevărata noastră valoare.

De o importanță strategică este faptul că prin educația muzicală și etnoculturală folclorul este transmis generațiilor de elevi, respectând în felul acesta spusele citate de L. Blaga „Când aud un cântec popular românesc, îmi vine să cred că muzica e anume creată pentru român și românul pentru muzică. Semănați cântece și flori pentru că ele ne fac viața mai frumoasă”. Școala de astăzi trebuie să *revalorifice dimensiunea metaculturală*, determinând elevul la „co-naissance”, la a se cunoaște, la a se recunoaște și a se autocunoaște cu ajutorul culturii. Capodoperele eposului folcloric românesc reprezintă o originală dovadă a libertății de a gândi a neamului nostru.

În totalitatea lor, obiceiurile populare se constituie în adevărate „lecții” pentru generațiile tinere, ele reflectând date esențiale ale spiritualității țaranului român, principiile morale călăuzitoare în viața acestuia; în ele regăsim „simplitatea” gândirii omului din mediul rural, pentru care o importanță deosebită o reprezintă credința în Dumnezeu, iubirea de țară, familia și munca.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare. Conceptul de cultură a devenit unul de importanță strategică pentru toate disciplinele care studiază universul uman și social, fiind investit astăzi cu valențe explicative multiple [E. B. Taylor, A. L. Kroeber, E. Cassirer, C. I. Gulian, I. Slavici, G. Georgiu]. Viața omenirii are două aspecte: unul teluric – civilizația, adică tehnica materială; altul ceresc, spiritual – *cultura* sau suma tuturor produselor sufletești, prin care omul caută să intre într-un echilibru cât mai deplin cu restul creațiu-

nii și, în general, cu universul moral care îl cuprinde. [N. I. Danilevski, P. A. Sorokin, B. Malinowski, O. Spengler, A. Toynbee, N. Berdeaev, E. Fromm, N. Roerich, I. Huizinga, E. Durkheim ș.a.]. Cercetătorii au încercat să cunoască și să explice cultura ca o apariție socială, multilaterală.

Problema *etnoculturii*, și dezvoltarea identității naționale la etapa actuală capătă o semnificație deosebită în viziunea social-filosofică și psihopedagogică. [L. Blaga, N. Iorga, C. Dobrogeanu-Gherea, C. Rădulescu-Motru, N. Silistraru, E. Avraam și alții].

Prin cunoașterea *teatrului popular* putem contribui la formarea culturii etnoartistice a elevilor – în mod concret – de a le dezvolta capacitatea de a percepe, înțelege, trăi valorile culturii naționale ca un mijloc de recunoaștere și autocunoaștere. [V. Adăscăliței, T. Alexandru, B. Lajos, A. Becleanu-Iancu și alții].

În ultimii ani se constată o diminuare din ce în ce mai semnificativă a prezenței acestor tradiții chiar în inima satului, acolo unde ele ar trebui să fie practicate cu cea mai mare intensitate. Această marginalizare se datorează în primul rând tendințelor de urbanizare a modului de petrecere a timpului liber al tineretului din sate, și pe de altă parte a plecării acestuia către marile centre urbane. Dacă în urmă cu aproximativ 30-40 de ani ulițele satelor românești, în perioada sărbătorilor de iarnă, erau neîncăpătoare pentru mulțimea de urători și colindători, trupe de teatru popular (*Jian, Bujor* etc.), jocuri dramatice cu măști (*Capra, Ursul, Cerbul, Căiuții*) astăzi multe dintre ele rămân pustii, așa încât doar nostalgia „vremurilor trecute” însoțește trecerea spre un nou an calendaristic. H. de Balzac spunea că învățătura trebuie transformată în fapte, altfel se pierde. Predarea/învățarea eposului, folclorului românesc trebuie să fie realizată, transpusă la nivel practic-aplicativ prin valorificarea tradițiilor naționale la nivel personal. Prin urmare, idealul educațional în formarea culturii etnoartistice ține de capacitatea/competența elevilor de a fi inițiați în practicarea tradițiilor populare; valorificarea lor în viața personală și în cea a societății, idei vehiculate în lucrările unor specialiști [N. Bondareva, Afanasieva, G. N. Volkov].

Deși problema este una actuală, se *simte lipsa cercetărilor în domeniul pedagogic, metodologic, precum și a unui model psihopedagogic de formare la elevi a culturii etnoartistice prin teatrul popular, a recomandărilor practice și a unor instrumente/metode de investigare a procesului de integrare a teatrului popular în educația muzicală – toate acestea constituind un deziderat actual a cărei soluționare ține de problema cercetării.*

Scopul cercetării constă în stabilirea reperelor psihopedagogice ale conceptului de *cultură etnoartistică* și elaborarea modelului pedagogic de formare la elevi a culturii etnoartistice prin intermediul teatrului popular.

Cercetarea noastră pornește de la o bază reală: existența încă în practica populară de pe Valea Troțușului a unor tradiții ale teatrului popular pe cale să dispară sau să capete forme nedorite ce țin de invadarea unor elemente străine în conținutul lui.

În acest scop, ne-am propus următoarele **obiective**:

1. Studiarea în plan teoretico-istoric a problemei cercetării;
2. Valorificarea aspectelor etnoartistice și muzicologice ale teatrului popular românesc;
3. Stabilirea funcționalității principiilor și dimensiunilor educației etnoartistice;
4. Identificarea obiectivelor, metodologiei de formare la elevi a culturii etnoartistice;
5. Elaborarea, experimentarea și validarea Modelului pedagogic de formare la elevi a culturii etnoartistice prin intermediul teatrului popular, pornind de la practicarea lui într-un spațiu geografic restrâns, dar care ar putea fi extins spre generațiile actuale și spre alte genuri ale culturii populare;
6. Interpretarea datelor experimentului și elaborarea concluziilor generale și a recomandărilor practice privind integrarea unor asemenea valori în activitatea educațională.

Metodologia cercetării s-a format din următoarele grupe de metode:

- *metode teoretice*: analiza și compararea, sistematizarea și generalizarea;
- *metode experimentale*: experimentul pedagogic, chestionarea, interviul;
- *metode de analiză statistică și prelucrare a datelor*: testul parametric de comparare a două medii calculate pe eșantioane independente, ilustrarea/interpretarea grafică a conceptelor și ideilor;
- *metode empirice*: investigația s-a realizat în baza legităților, teoriilor, concepțiilor, principiilor și ideilor din domeniul pedagogiei, psihologiei, sociologiei educației, pedagogiei populare și a celei muzicale.

Noutatea și originalitatea științifică a investigației este obiectivată de:

- Fundamentarea conceptului de cultură etnoartistică;
- Selectarea și adaptarea/integrarea în procesul didactic a folclorului românesc, în special a teatrului popular de pe Valea Troțușului.
- Identificarea/definirea principiilor de formare la elevi a culturii etnoartistice;
- Elaborarea și validarea experimentală a Modelului pedagogic de formare la elevi a culturii etnoartistice prin integrarea teatrului popular.

Problema științifică soluționată constă în fundamentarea psihopedagogică a formării culturii etnoartistice prin integrarea teatrului popular din perspectiva aplicării modelului pedagogic elaborat care a condus în mod eficient la creșterea nivelului de cultură etnoartistică a elevilor.

Semnificația teoretică a cercetării constă în identificarea și aplicarea caracteristicilor științifice privind conceptul de cultură etnoartistică, sistematizarea descriptorilor privind formarea culturii etnoartistice, elaborarea criteriilor de evaluare a acestuia.

Valoarea aplicativă a cercetării. Cercetarea oferă sugestii semnificative pentru proiectarea unor inedite conținuturi și pentru perfecționarea cadrelor didactice universitare și își găsește realizare în interacțiunea principiilor culturologice, artistice – pe de o parte – și educaționale – pe altă parte.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. Esența și particularitățile formării culturii etnoartistice la elevi prin intermediul teatrului popular din Valea Troțușului.
2. Originalitatea și valoarea etnoartistică a teatrului popular ca factor educațional și element central al modelului pedagogic elaborat.
3. Funcționalitatea principiilor, descriptorilor și criteriilor de evaluare a culturii etnoartistice la elevi.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele investigaționale au fost discutate și aprobate în cadrul ședințelor catedrei, întrunirilor metodologice, Consiliului profesoral și conferințelor teoretico-științifice organizate în cadrul Colegiului Național „Ferdinand I”, Bacău (România), Catedrei de Arte și educație artistică a Universității de Stat *Alecu Russo* din Bălți (Moldova). Ideile de bază au fost promovate și discutate prin intermediul comunicărilor la conferințe științifice naționale și internaționale: Conferința științifică națională cu participare internațională Știința în nordul Republicii Moldova: *Realizări, Probleme, Perspective, Bălți, 2015, Teatrul haiducesc de pe Valea Troțușului ca valoare artistică și didactică*; 2. *Modelul didactic de formare a culturii etnoartistice la elevi prin integrarea teatrului popular*, în Conferința științifică internațională jubiliară consacrată celor a 70 de ani de la fondarea Catedrei Slavistică, *Bălți, USARB*.

Publicarea articolelor la tema de cercetare în reviste de specialitate: *Conceptualizarea noțiunii de cultură etnoartistică în contextul educației spirituale a elevilor* // În: Revistă de cultură, știință și practică educațională: Artă și Educație artistică, Bălți, 2010, nr. 1-2 (14-15), p. 67-74, *Datini și obiceiuri strămoșești de iarnă pe Valea Troțușului, Județul Bacău* // În: Revistă de cultură, știință și practică educațională: Artă și Educație artistică, Bălți, 2013, nr. 1 (21), p. 41-44; *Repere psihopedagogice ale formării culturii etnoartistice la elevi*, // În: Revistă de cultură, știință și practică educațională: Artă și Educație artistică, Bălți, 2014, nr. 1 (23), p. 91-103; Gavriliță L. *Model pedagogic de formare a culturii etnoartistice la elevi prin manifestări ale teatrului popular*, // În Revista de Științe socio-umane, p. 43-51, ISSN 1857-0119, Chișinău, R. Moldova.

Volumul și structura tezei include adnotări în limbile română, rusă, engleză, introducere, 3 capitole ce includ, tabele, figuri, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 173 surse, 201 pagini text de bază, 14 anexe.

Concepte-cheie: educație etnoartistică, cultura etnoartistică, receptarea valorilor folclorice, teatrul popular, teatrul haiducesc de pe Valea Troțușului – Jieni, funcțiile educației etnoartistice, cadru didactic.

CONȚINUTUL TEZEI

Conținutul tezei de doctorat cuprinde adnotări în limbile română, rusă și engleză, trei compartimente, concluzii generale, bibliografie 173 surse și anexe. Volumul tezei conține 201 pagini de text.

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța temei de cercetare, este formulată problema cercetării și varianta de soluționare propusă, scopul și obiectivele, sunt prezentate reperele epistemologice ale cercetării, valoarea științifică și aplicativă a cercetării care confirmă teoretic și metodologic noutatea și originalitatea științifică a investigației.

Primul capitol intitulat: „Evoluția istorică a conceptului de cultură etnoartistică” prezintă studiul teoretico-istoric axat pe definirea, evoluția și fundamentarea conceptului de *cultură etnoartistică*. Interpretarea științifică a termenului *cultură etnoartistică* este nouă, ceea ce explică abordarea ei insuficientă în literatură. Pentru definirea categoriilor fundamentale ale acestei cercetări am recurs la analiza lucrărilor următorilor autori: E. B. Taylor, A. L. Kroeber, E. Cassirer, C. I. Gulian, I. Slavici, G. Georgiu, N. I. Danilevski, P. A. Sorokin, B. Malinowski, O. Spengler, A. Toynbee, N. Berdeaev, E. Fromm, N. Roerich, I. Huizinga, E. Durkheim, A. Luk, L. Blaga, Vl. Paslaru, C. Rădulescu-Motru, N. Iorga, C. Dobrogeanu-Gherea, N. Silistraru, N. Bondareva, A.B. Afanasieva, G. N. Volkov și alții.

Conceptul de cultură este definit din mai multe perspective, care i-au atribuit semnificații diverse. Astfel, în opinia unor specialiști, cultura devine sursă de proiecție și, prin urmare, dezvoltă, inevitabil, **etnocentrismul**. Ca și în celelalte culturi, în cea română conceptul de cultură etnoartistică înregistrează o evoluție lentă, ajungând a se diversifica în funcție de specificul ei: literară, muzicală, dramatică, coregrafică etc., neignorându-se caracterul ei sincretic.

Din literatura de specialitate au fost marcate trei mari tendințe:

1. *estetico-culturală*, axată, în principal, pe specificul național (etnic) în creația artistică și literară;
2. *sociologico-istorică*, orientată spre explicarea mecanismelor de constituire a etnicului și naționalului;
3. *filosofică*, interesată de dimensiunile gândirii și concepțiile etnice și naționale.

În acest capitol este cercetată **cultura etnoartistică și din perspectivă psihologică**.

Apariția culturii este incontestabil un fenomen legat de evoluția psihologică a omului. Secolul al XX-lea se remarcă printr-o predilecție specială referitoare la studiile privind fenomenul cultural sub multiple aspecte (O. Spengler, S. Freud, A. Herzberg, H. Arendt, C. Roheim, L. Blaga, P. P. Negulescu, T. Vianu, C. G. Jung, Ch. Baudouin, B. Malinowski, Cl. Lévi-Strauss, M. Eliade, E. Papu, F. Druță, P. P. Negulescu, S. Freud, J. Piaget, H. Garfinkel, L. Vygotsky, R. Shweder, A. Maslow și alții).

În cercetare ne axăm pe teoria lui A. Maslow care susține ideea extrem de importantă a *creșterii și evoluției umane*. Ea aruncă o lumină atât asupra dinamicii individuale, cât și asupra celei colective. Creșterea, evoluția umană va evolua de la necesitățile de subzistență spre cele de autoactualizare. Aceasta presupune și o dezvoltare a mediului de viață al omului.

De pe pozițiile *psihologiei artelor* ne bazăm pe conceptele profesorului I. Gagim care remarcă faptul că muzica, în sine, constituie un mijloc important în cunoașterea supremă – cunoașterea de sine [p. 266], se valorifică în sens pedagogic și psihologic termenul de „*trăire*” și se propune ca o treaptă indispensabilă în percepția artei muzicale.

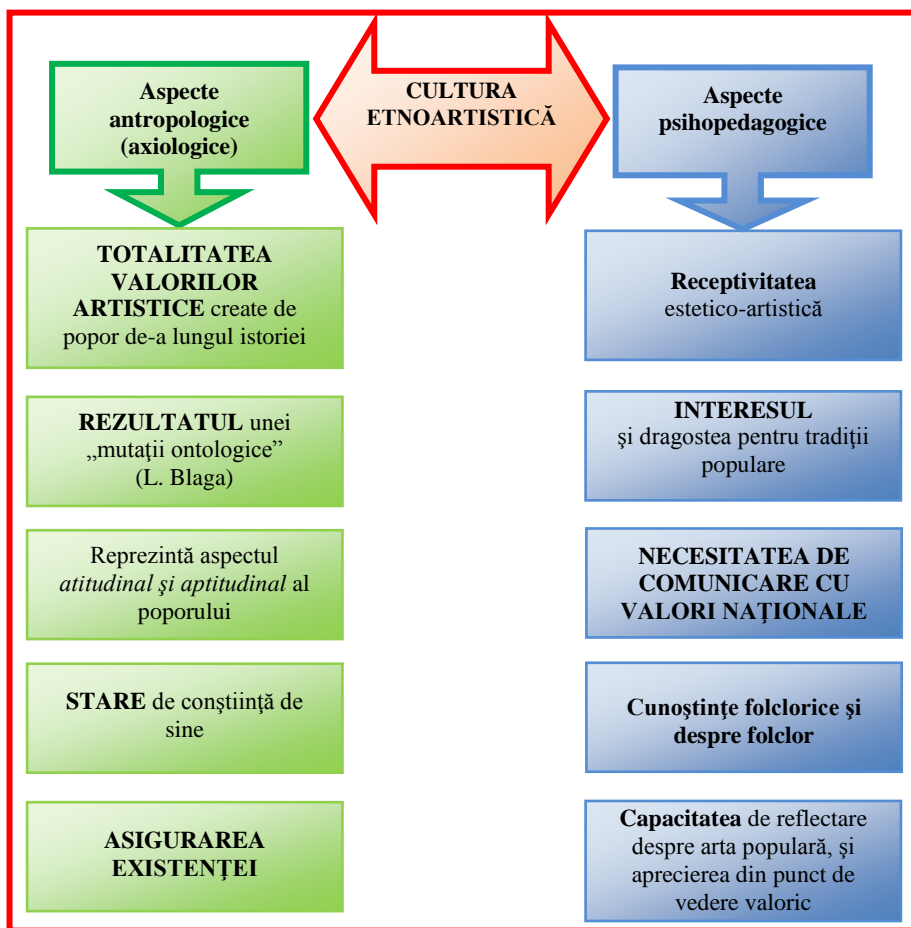

Fig. 1. Definirea conceptului de cultură etnoartistică

Premisele dezvoltării conceptului de *cultură etnoartistică* în educația artistică sunt actualizate prin cercetările teoretice și practice ale lui E. Hanslik, H. Reimann, H. Kretschmar, B. Bartok, C. Orff, E. Jacques-Dalcroze, Z. Kodaly, Dm. Kabalevski, G. Breazu, D. G. Kiriac, V. Vasile și alții.

Incursiunea în evoluția conceptului de cultură etnoartistică ne-a adus la concluzia că, reprezentând totalitatea valorilor artistice create de popor de-a lungul istoriei, concepută ca rezultat al unei „mutații ontologice”, ca stare de conștiință de sine la nivel de personalitate/individ, reflectă însușirile spirituale, psihofiziologice și spirituale ale omului. Cercetând pluridimensional (filosofic, etnologic, psihologic, psihopedagogic, muzicologic) conceptul de cultură etnoartistică, l-am conceptualizat dintr-o perspectivă globală.

Cultura etnoartistică se prezintă ca un concept sintetic, sincretic, ca o realizare filosofică, antropologică, psihologică, artistică a personalității. Cultura etnoartistică situată între *totalitatea valorilor artistice* create de popor de-a lungul istoriei și capacitatea de *receptivitate* estetic-artistică a personalității, reprezintă aspectul *atitudinal și aptitudinal* al poporului (a personalității). Prezența culturii etnoartistice a personalității se observă prin *capacitatea* de reflectare despre arta populară, și aprecierea ei din punct de vedere valoric, care, prin urmare, poate asigura existența personalității, poporului, neamului.

Capitolul 2 „Originalitatea etnoartistică a teatrului popular românesc din Valea Troțușului” se realizează printr-o analiză etnomuzicologică a folclorului românesc fiind cercetate aspectele epistemice ale acestuia, în special ale teatrului popular, prin manifestarea lui sincretică. Sunt elucidate *caracterele* specifice ale folclorului românesc, este analizată geografia teatrului popular, în felul acesta făcându-se o tipologie a genurilor specifice, fiind remarcată diversitatea și varietatea manifestării lui: teatrul haiducesc, teatrul pe motive biblice, teatrul jucat de fete, teatrul de pantomimă, teatrul de păpuși, manifestări teatrale de Anul Nou, *urătura, colindul, steaua, brezaia și turca*.

Se efectuează un studiu mai detaliat asupra datinilor folclorice specifice sărbătorilor de iarnă ce se practică în zona centrală a Văii Troțușului. Prezentarea într-o formă sincretică a acestor manifestări din zona Văii Troțușului ne-a permis plasarea la locul convenit a celor teatrale ce constituie subiectul prezentului demers doctoral și conținutul experimentului făcut cu elevii din zonă, conducătoare spre mai multe concluzii utile extinderii rezultatelor experimentului și în alte unități educaționale și spre alte fenomene culturale asemănătoare. Se atribuie un loc important cercetării aspectului muzical în existența teatrului popular (este efectuată o analiză detaliată a rolului muzicii în **manifestările teatrului popular**, prin

exemplul **piesei Jienii**. Pentru o analiză detaliată a *Jienilor* și pentru evidențierea numerelor muzicale ale spectacolului s-a prezentat textul cules din **satul Vâlcele**, considerându-l reprezentativ pentru Valea Troțușului.

Capitolul 3, Activitatea experimental-praxiologică de formare a culturii etnoartistice a elevilor prin intermediul teatrului popular. În acest capitol s-a elaborat instrumentarul metodologic. Pentru a ajunge la coordonatele metodologice ale dezvoltării culturii etnoartistice a elevilor s-au cercetat funcțiile educației etnoartistice. S-au precizat următoarele funcții: *funcția antropologic-culturală; funcția axiologică; funcția de socializare; funcția ocrotitoare (de ocrotire) a sănătății etc.*

Formarea/dezvoltarea la elevi a *culturii etnoartistice* prin valorificarea manifestărilor teatrului popular necesită din partea profesorului orientarea după un sistem teleologic concret și finit: finalități, sistemul de principii, strategii, tehnologii, metodologii clar ierarhizate. Formarea/ dezvoltarea *culturii etnoartistice* constituie o parte a personalității „depline”. În acest sens, alegerea *sistemului de principii* s-a produs într-o concordanță nemijlocită cu principiile educației moderne, principiile etnopedagogiei, principiile axiologice, principiile educației artistice, principiile percepției muzicale etc. S-au propus următoarele principii: *Principiul orientării umaniste; Principiul educației prin și pentru valori; Principiul transunerii valorilor în fapte de civilizație; Principiul sensibilității afective; Principiul dominării valorilor naționale perene etc.*

Cercetarea obiectivelor privind formarea/dezvoltarea culturii etnoartistice la elevi a condus la crearea modelului dimensional al educației etnoartistice. Acest model s-a axat pe diferite tipuri de educație.

Prin urmare, în cercetare se valorifică obiectivele din educația intelectuală, educația religioasă, educația morală, educația estetică, educația muzicală, educația teatrală și educația permanentă.

Conturarea evoluției concepției despre educația etnoartistică, principiile, obiectivele și parametrii generali ai înfloririi teatrului popular cu elementul reprezentativ cules din vatra folclorică a Văii Troțușului – *Jienii* – au condus la crearea premiselor pentru elaborarea unui experiment având ca țintă valorificarea unor asemenea manifestări în practica educațională. Experimentul a cuprins elaborarea materialului experimental, constituirea eșantioanelor pentru aplicarea lui și rezultatele finale, prezentate și analitic, și sintetic. Pentru a ajunge la toate acestea, am considerat necesară o prezentare succintă a strategiilor și metodelor de dezvoltare a culturii etnoartistice a elevilor și a modelului pedagogic aplicat în experiment. (fig. 2)

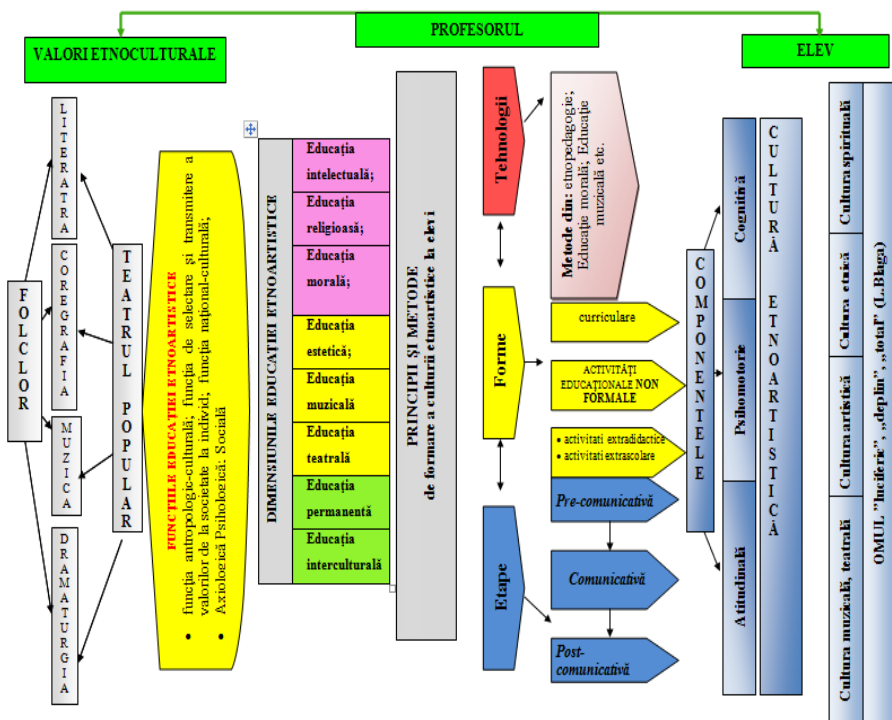

Fig. 2. Modelul pedagogic de formare a culturii etnoartistice la elevi prin integrarea teatrului popular

Crearea modelului pedagogic a avut în vedere realizarea raportului **antropologic „om – cultură – „om deplin”** în care conceptul de cultură este definit din mai multe perspective, căruia sunt atribuite semnificații diverse. Educația etnoartistică este realizată prin tehnologii/ metode specifice etnopedagogiei, educației morale; educației muzicale etc. și prevede următoarele: *teatralizarea, improvizarea, montarea tradițiilor și obiceiurilor populare, coparticiparea, trăirea emoțională activă a elevului și profesorului în acest proces.*

Educația etnoartistică este posibilă prin diferite **forme**, ce pot fi încadrate în cele curriculare (opționale), în cele extracurriculare și în cele extrașcolare.

În cercetarea noastră considerăm important să parcurgem acestea **trei etape pentru dezvoltarea culturii etnoartistice**: precomunicativă; comunicativă; postcomunicativă.

Drept **finalitate a modelului pedagogic** este vizată cultura etnoartistică cu componentele sale (cognitivă, psihomotorie, atitudinală). Acest concept al culturii etnoartistice se fondează pe conceptul filozofic al lui Lucian Blaga, care presupune formarea omului „luciferic”, a omului deplin.

În experiment au fost incluși în eșantionul martor și în cel experimental, în total 159 de elevi, cu următoarea proveniență (urban – rural) și ca nivel școlar (gimnaziu – liceu): Școala „G. Enescu”, Moinești, jud. Bacău, Colegiul Național „Ferdinand I”, Bacău.

Rezultatele validării experimentale a modelului pedagogic elaborat ne-a condus la posibilitatea analizei dinamicii creșterii a standardelor culturii etnoartistice a elevilor. În urma experimentului de formare în cadrul căruia s-a validat modelul pedagogic prezentăm rezultatele finale din eșantionul experimental și martor în vederea formării culturii etnoartistice.

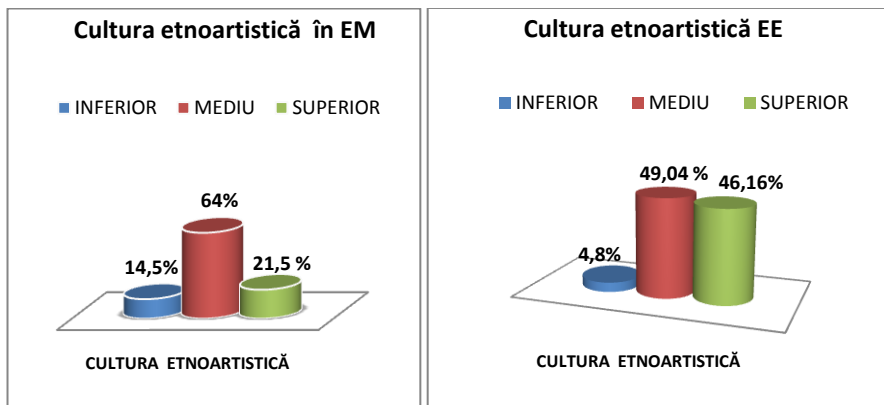

Fig. 3. Tabloul comparativ în rezultatul experimentului formativ în eșantionul experimental și eșantionul martor

În **eșantionul experimental (EE)** tabloul este marcat de o creștere evidentă la calificativul „superior”. **La componenta „cunoștințele etnoculturale”** rezultatele au crescut de la 25,6% până la 44,87%; și respectiv nivelul inferior de la 8,97% s-a micșorat la până la 6,41%, nivelul mediu de la 65,38% a ajuns la 48,72%.

În cadrul experimentului de formare s-a realizat creșterea nivelului de performanțe. Cunoștințele etnoculturale constituie un compartiment indispensabil al culturii etnoartistice și contribuie mult la creșterea indicilor de performanțe la celelalte componente selectate, la fel ca „gândirea etnoculturală” și „activitatea etnoculturală”. Așteptările noastre s-au confirmat prin analiza rezultatelor primite la toate componentele culturii etnoartistice. Așadar indicele au fost următoarele: **Interesul pentru cultură etnoartistică** a crescut: la etapa de constatare nivelul superior a fost prezentat de 14,1% pe când la etapa de formare deja prezintă 6,92%. Nivelul inferior considerabil cade de la 19,24% până la 14,1%.

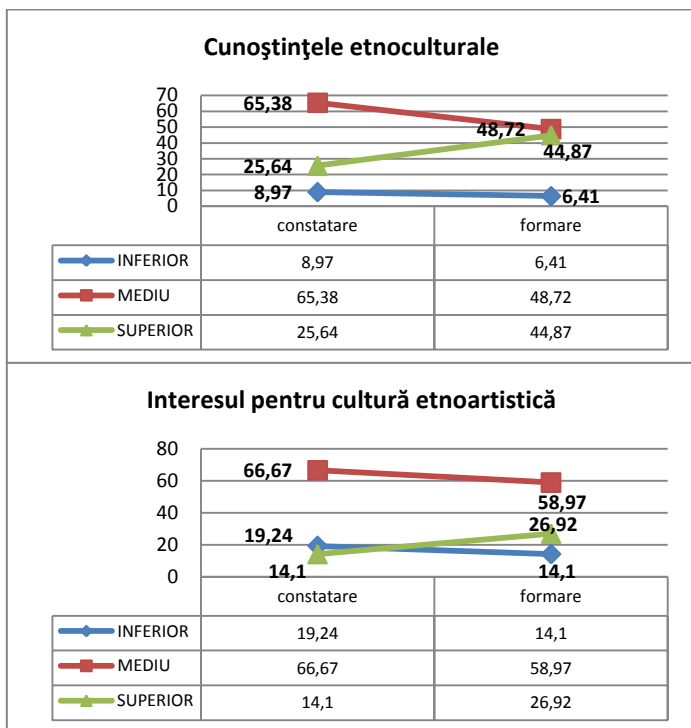

Fig. 4. Dinamica creșterii culturii etnoartistice la compartimentele „Cunoștințele etnoculturale” și „Interesul pentru cultură etnoartistică”

Compartimentul **Gândirea etnoculturală** este la fel marcat de o creștere evidentă a indicilor. Elevii au demonstrat gândire etnoculturală dezvoltată, un grad înalt de inițiere.

O dinamică pozitivă se observă și la compartimentul **Activitatea etnoculturală**. Elevii s-au integrat în activitățile teatral-artistice folclorice propuse. Au manifestat un interes sporit față de evenimentele culturale promovate la nivel clasă, școală, județ. Au participat la montarea spectacolelor școlare folclorice consacrate sărbătorilor de Crăciun și Anul Nou.

Nivelul inferior la elevii inițiați în experimentul pedagogic a descrescut de la 24,36% până la 17,95%, demonstrând prin aceasta o dinamică a creșterii culturii etnoartistice. Nivelul superior a avansat la 15,38%.

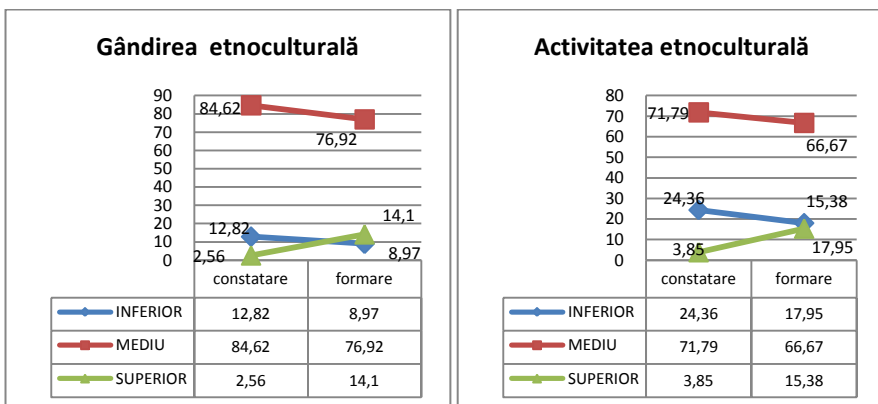

Fig. 5. Dinamica creșterii culturii etnoartistice la compartimentele „Gândirea etnoculturală” „Activitatea etnoculturală”

În eșantionul martor rezultatele au rămas practic la același nivel. (Figura 6.)

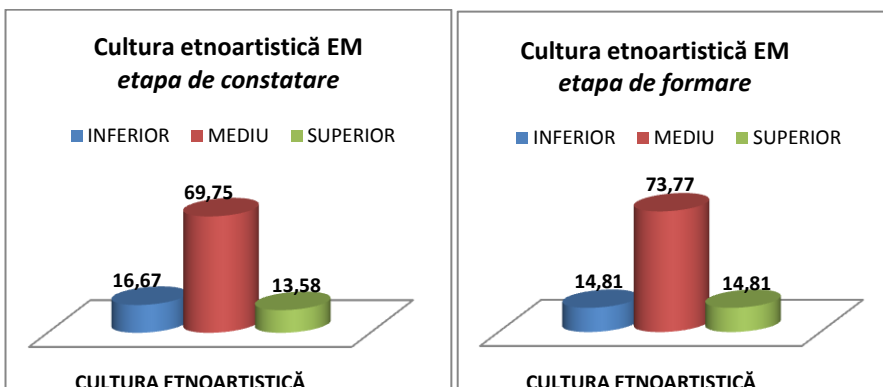

Fig. 6. Dinamica creșterii culturii etnoartistice în eșantionul martor (Tabloul comparativ)

În faza de evaluare a experimentului s-au înregistrat progresele elevilor privind dezvoltarea culturii lor etnoartistice. Datele finale evidențiază sporurile obținute, atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ, urmărindu-se în paralel evoluția claselor experimentale în raport cu cele martor.

Pentru a determina dacă progresele observate sunt statistic semnificative s-a aplicat același criteriu Fisher. Au fost formulate ipotezele:

H0: Progresele elevilor privind dezvoltarea culturii lor etnoartistice în eșantionul experimental nu sunt mai mari decât progresele elevilor din eșantionul martor.

H1: Progresele elevilor privind dezvoltarea culturii lor etnoartistice în eșantionul experimental sunt mai mari decât progresele elevilor din eșantionul martor.

Pentru a determina valoarea criteriului s-au determinat numărul de elevi și cota în procente a elevilor care au progresat în ambele eșantioane. Astfel elevii au progresat în dezvoltarea culturii lor etnoartistice trecând de la nivelul inferior la nivelul mediu sau de la mediu la nivelul superior. Datele obținute au fost incluse în tabelul ajutător.

Tabelul 1. Rezultatele elevilor privind progresul dezvoltării culturii etnoartistice

Eșantion	Este progres		Nu-i progres		Suma
	NR	%	NR	%	
EE	15	19,23	63	80,77	78
EM	3	3,7	78	96,3	81
Suma	18	11,32	139	87,42	159

Din tabele cu valori critice se determină următoarele valori:

$$\varphi(19,23) = 0,91$$

$$\varphi(3,7) = 0,387$$

$$\varphi *_{emp} = (0,91 - 0,387) \sqrt{\frac{78 \cdot 81}{78 + 81}} = 3,29$$

Valorile critice pentru testul $\varphi *_{cr}$ sunt 1,64 (pentru $p \leq 0,05$) și 2,31 (pentru $p \leq 0,01$). Deoarece $\varphi *_{emp} > \varphi *_{cr}$ (pentru $p \leq 0,01$) se acceptă ipoteza H_1 : progresele elevilor privind dezvoltarea culturii lor etnoartistice în eșantionul experimental sunt mai mari decât progresele elevilor din eșantionul martor.

Compararea și interpretarea rezultatelor înregistrate de eșantionul experimental față de cel martor au confirmat ipoteza cercetării și au contribuit în mod evident, argumentat statistic, la definitivarea problemei cercetării.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI PRACTICE

Studiul teoretic și praxiologic, modelarea teoretică și validarea prin experimentul de formare a reperelor teoretice și a modelului de formare la elevi prin intermediul teatrului popular a culturii etnoartistice probează soluționarea problemei de cercetare cu privire la cerințele crescânde de valorificare a tradițiilor etnoartistice naționale în contextul globalizării și evidențiază insuficiența teoretică, organizațională și metodologică în formarea acestora, aducând în teoria și practica educației muzicale un plus de valori, rezumate în următoarele concluzii și recomandări.

1. Relevanța studiului nostru este impusă de cerințele tot mai mari ale societății moderne în ceea ce privește formarea culturii etnoartistice la tânăra generație. *Cultura etnoartistică (populară)* reprezintă totalitatea valorilor artistice (materiale și spirituale) create de popor de-a lungul istoriei. Cultura etnică este rezultatul unei „mutații ontologice”, mutație care face ca omul să se ridice din starea de *pre-om* sau de animalitate, la statutul de *om deplin* – cum formula același poet – filosof Lucian Blaga. Fiind o dovadă a spiritului creator al poporului, cultura etnoartistică, reprezintă aspectul *atitudinal și aptitudinal* al acestuia, implicând spiritul, afectivitatea, toată ființa umană. [GAVRILIȚĂ L., *Conceptualizarea noțiunii de cultură etnoartistică în contextul educației spirituale a elevilor* // În: Revistă de cultură, știință și practică educațională: Artă și Educație artistică, Bălți, 2010, nr. 1-2 (14-15), p. 67-74, Categoria B, ISSN 1857-0445];
2. *Elementele culturii etnoartistice a unei persoane* se manifestă în: interesul și dragostea pentru tradițiile populare (limbă, obiceiuri, tradiții, religie ș.a.), receptivitatea estetic-artistică, precum și în capacitatea elevului de a percepe arta populară concretizată în mai multe manifestări interferente: a privi, a asculta, a auzi, a simți, a trăi, un anumit volum de cunoștințe despre folclor, toate contribuind la formarea gustului estetic, artistic, avansat, la capacitatea de a comenta arta populară, de a o aprecia din punctul de vedere al necesităților lui sufletești, de a comunica cu și prin arta populară etc. Drept criteriu al unui anumit nivel etnocultural format la elevi este luată capacitatea de a integra independent, individual sau colectiv, tradiții populare în viața sa personală. [GAVRILIȚĂ L., *Repere psihopedagogice ale formării culturii etnoartistice la elevi*, // În: Revistă de cultură, știință și practică educațională: Artă și Educație artistică, Bălți, 2014, nr. 1 (23), p. 91-103, Categoria B, ISSN 1857-0445];
3. Prin valorificarea aspectelor etnoartistice și muzicologice ale teatrului popular românesc s-a reliefat caracterul sincretic (reunind *muzică, literatură, artă dramatică și coregrafie arte vizuale*), folclorul românesc și în special teatrul popular constituind un izvor/ mijloc didactic important în formarea culturii etnoartistice a elevilor – *quod erat demonstrandum*. [GAVRILIȚĂ L., *Conceptualizarea noțiunii de cultură etnoartistică – obiectiv al educației artistice*, În: *Starea de a fi român*. Editura Alma Mater, Bacău, 2009, p. 163-174. ISBN 978-606-527-019-0.];
4. În vederea stabilirii reperelor metodologice a fost concepută și validată experimental teleologia educației etnoartistice care a pus în valoare: *funcțiile și principiile* ei; a conturat *dimensiunile* educației etnoartistice, a eșalonat formele, etapele, metodele și strategiile educației etnoartistice și a structurat componentele culturii etnoartistice;
5. Reperele teoretice, rezultatele experimentului de constatare ne-au permis să elaborăm o metodologie de formare a *culturii etnoartistice* a elevilor ce

reprezintă instrumentarul tehnologic de organizare-desfășurare și monitorizare a activității didactice;

6. În conformitate cu concepțiile moderne și cerințele curriculare au fost stabilite componentele/ descriptorii culturii etnoartistice, care au prevăzut: cunoștințele etnoculturale, interesul pentru cultura etnoartistică, gândirea etnoculturală, activitatea etnoculturală;
7. Prin experimentul de constatare au fost stabilite:
  - datele inițiale ale cercetării privind nivelul formării/ dezvoltării culturii etnoartistice a elevilor;
  - metodologiile specifice de formare la elevi a culturii etnoartistice;
8. Rezultatele experimentului de formare, realizat prin aplicarea Modelului pedagogic, demonstrează că nivelul culturii etnoartistice la elevii din grupa experimentală s-a îmbunătățit semnificativ în comparație cu rezultatele elevilor din grupa martor. Datele statistice și matematice sunt prezentate drept dovadă a soluționării problemei de cercetare. [GAVRILIȚĂ L., *Teatrul haiducesc de pe Valea Troțușului ca valoare artistică și didactică*, în Conferința științifică națională cu participare internațională Știința în nordul Republicii Moldova: *Realizări, Probleme, Perspective, Bălți, 2015*, pp. 214-218, ISBN 978-9975-3054-5-7.; GAVRILIȚĂ L., *Folclorul în educația copiilor-cântecul de leagăn*. În: Studii de specialitate, vol. 5, Bacău, Editura: Didactică și Științifică, 2007, p. 90-94. ISBN 973-86195-9-9;
9. Cercetarea noastră demonstrează eficiența educației muzicale prin manifestări ale teatrului popular, dezvoltând la elevi nivelul de cultură etnoartistică. Educația muzicală este componenta esențială în formarea culturii artistice și a celei spirituale, iar rezultatele cercetării au demonstrat că axarea pe valorile etnoartistice ale teatrului popular dezvoltă cultura etnoartistică ce este o componentă indispensabilă a culturii muzical-artistice și a culturii spirituale. [GAVRILIȚĂ L., *Teatrul haiducesc de pe valea Troțușului ca valoare artistică și didactică*, în Conferința științifică națională cu participare internațională Știința în nordul Republicii Moldova: *Realizări, Probleme, Perspective, Bălți, 2015*, pp. 214-218, ISBN 978-9975-3054-5-7.];

În baza datelor experimentului **considerăm utile următoarele recomandări:**

Instituțiilor de formare profesională inițială și continuă li se propune o concepție principial nouă în vederea formării profesionale a cadrelor didactice bazate pe dimensiunile, principiile, metodologiile educației etnoartistice, precum și reperate teoretice și metodologice față de cunoașterea nivelurilor posibile de formare a culturii etnoartistice a elevilor;

Conceptorilor de curriculum se recomandă includerea în unitățile de conținut a surselor/ valorilor folclorice regionale, ca suport metodologic

indispensabil în vederea formării la elevi a competențelor specifice, culturii etnoartistice;

Cadrelor didactice care realizează educația muzicală, educația teatrală și populară li se propun sugestii metodologice de proiectare și realizare a procesului de predare-formare-evaluare a valorilor etnoculturale în conformitate cu modelul pedagogic ce direcționează formarea culturii etnoartistice în condițiile actuale ale educației elevilor.

LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE AFERENTE TEZEI

1. Gavriliță L. *Conceptualizarea noțiunii de cultură etnoartistică în contextul educației spirituale a elevilor* // În: Revistă de cultură, știință și practică educațională: Artă și Educație artistică, Bălți, 2010, nr. 1-2 (14-15), p. 67-74, Categoria B, ISSN 1857-0445, (0,4 coli de autor);
2. Gavriliță L. *Datini și obiceiuri strămoșești de iarnă pe Valea Trotușului, Județul Bacău* // În: Revistă de cultură, știință și practică educațională: Artă și Educație artistică, Bălți, 2013, nr. 1 (21), p. 41-44, Categoria B, ISSN 1857-0445, (0,3 coli de autor);
3. Gavriliță L. *Repere psihopedagogice ale formării culturii etnoartistice la elevi*, // În: Revistă de cultură, știință și practică educațională: Artă și Educație artistică, Bălți, 2014, nr. 1 (23), p. 91-103, Categoria B, ISSN 1857-0445, (0,3 coli de autor);
4. Gavriliță L. *Model pedagogic de formare a culturii etnoartistice la elevi prin manifestări ale teatrului popular în Revista de Științe socio-umane*, p. 43-51, ISSN 1857-0119, Chișinău, R. Moldova.
5. Gavriliță L. *Succesul școlar, o incertitudine?* // În: Succesul și insuccesul școlar. Vol. 2. Ediția a II-a, Bacău, 2009, din 16 mai, p. 38-41. ISSN 2066-5792.
6. Gavriliță L. *Conceptualizarea notiunii de cultură etnoartistică – obiectiv al educației artistice*, În: Starea de a fi român. Editura Alma Mater, Bacău, 2009, p. 163-174. ISBN 978-606-527-019-0.
7. Gavriliță L. *George Enescu-filatelist*, În: George Enescu – personalitate simbol a culturii românești. Editura: Egal, Bacău, 2009, p. 81-83.
8. Gavriliță L. *Folclorul în educația copiilor-cântecul de leagăn*. În: Studii de specialitate, vol. 5, Bacău, Editura: Didactică și Științifică, 2007, p. 90-94. ISBN 973-86195-9-9.
9. Gavriliță L Granețkaia L., *Modelul didactic de formare a culturii etnoartistice la elevi prin integrarea teatrului popular*, în „Tradiție și inovație în cercetarea filologică” materialele conferinței științifice internaționale, 27 octombrie 2015: Bălți: Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, 2016. Vol. 1. 220 p. pp. 23-29, ISBN 978-9975-50-183-5.
10. Gavriliță L, *Teatrul haiducesc de pe valea Trotușului ca valoare artistică și didactică*, în Conferința științifică națională cu participare internațională

BIBLIOGRAFIE

1. Adascăliței V. Concert etnologic în cuvinte pe portativul treimii sud-vestice a Moldovei dintre bazinul Siretului și Carpați. Bacău: Ansamblul folcloric „Busuiocul”, 2006. 185 p.
2. Adascăliței V. Teatrul popular de anul nou din județul Vâslui. Vaslui: Casa creației populare, 1971. 240 p.
3. Agrigoroaiei E. Țara neuitărilor constelații, Iași: Juminea, 1981. 294 p.
4. Alexandru T. Folclorică, organologie, muzicologie. Studii. București: Editura muzicală, 1980. 286 p.
5. Andrei P. Sociologie generală (ediție M. Măciu), București: Ed. Academici, 1970. p. 397.
6. Avram If. Etnopedagogie aplicată, formarea orientărilor axiologice la preșcolarii mari, Cluj-Napoca: Eurodidact, 2006. 183 p.
7. Babii V. Fundamente teoretico-praxiologice ale eficienței educației muzical-artistice a elevilor, Autoref. tezei de dr. în pedagogie, Chișinău, 2009. 25 p.;
8. Balázs L. Folclor. Noțiuni generale de folclor și poetică populară. Cluj-Napoca: Scientia, 2003. 174 p.
9. Băieșu N. Observații privind cultura popular a romanilor de la est de Nistru, de Bug, din nordul Caucazului. În: *Academos*, Chișinău, nr. 2(13), iunie 2009, pp. 104-112.
10. Bîrlea. O. Istoria folclorică românești. București: Editura enciclopedică română, 1974. 728 p.
11. Bîrzea C. Arta și știința educației, București: Ed. didactică și pedagogică, 1995. 218 p.
12. Blaga L., Aspecte antropologice. Timișoara: Ed. Faclia, 1976. 204 p.
13. Blaga. L. Gândire magică și religie, Trilogia valorilor, v. II, București: Ed. Humanitas, 1996. 382 p.
14. Blaga L. Știință și creație, trilogia valorilor. vol. I, București: Ed. Humanitas, 1996. 223 p.
15. Bonte P., Izard M., Dicționar de etnologie și antropologie, Iași: Polirom, 1999. 682 p.
16. Brăilou C. Opere. v. VI, București: Editura muzicală, 1998. 397 p.
17. Bruner J. *Acts of Meaning*. Cambridge: Harvard University Press, 1990. 355 p.
18. Calinescu G. Arta literară în folclor. V. II, În: *Istoria literaturii române*. București: Editura Academiei, 1964. 215 p.
19. Caraman P. Colindatul la români, slavi și alte popoare. București: Minerva, 1978.

20. Ciobanu G. Studii de etnomuzicologie și bizantinologie, vol. II, București: Editura muzicală, 1979. 377 p.
21. Comișel E. Folclor muzical. București: Editura didactică și pedagogică, 1967. 470 p.
22. Comișel E. Studii de etnomuzicologie. vol. I, București: Editura muzicală a UCMR, 1986. 278 p.
23. Comișel E. Folclorul copiilor. București: Editura muzicală, 1982. 312 p.
24. Comișel E. Studii de etnomuzicologie. vol. II. București: Ed. Muzicală, 1992. 269 p.
25. Cozma C. În deschisul filosofării morale românești. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2008. p. 7
26. Cristea S. Fundamentele științelor educației. Teoria generală a educației. București: Editura Litera Internațională, 2003. 450 p.
27. Cucuș C. Pedagogie și axiologie. București: EDP, 1995. 160 p.
28. Cucuș C., Pedagogie. Ediția a II-a, revăzută și adăugită. Iași: Editura Polirom, 2006. 470 p.
29. Dejeu Z. Folclor, Cluj, 1983, 553 p.
30. Densusianu O. Flori alese din cântecele poporului, Viața păstorească în poezia noastră populară. București: Editura pentru literatură, 1966. 430 p.
31. Diaconu F., Diaconu M. Dicționar de termeni filosofici ai lui Lucian Blaga, București: Ed., Univers enciclopedic, 2000. 347 p.
32. Dragecivic-Sesik M., Stojcovici B. Cultura. Management. Mediere. Marketing., București: Fundația Iterrart Triade, 2002. 560 p.
33. Drimba O. Istoria culturii și civilizației. vol. 1, București: Ed. Vestala și Saeculum I.O., 2001. 463 p.
34. Dulamă M. E. Modele, strategii și tehnici didactice activizante cu aplicații în geografie, Cluj Napoca: CLUSIUM, 2002. pag. 59, 60.
35. Folclor din țara fașilor. alcătuitori: Băieșu N., Bostan N., Botezatu G. Chișinău: Hiperion , 1993. 260 p.
36. Filip Iu. De ce mă doare inimă. Iași: Tipografia Moldova, 2012. 438 p.
37. Gagim I. Fundamentele psihopedagogice și muzicologice ale educației muzicale, referat științific al tezei de doctor habilitat în baza lucrărilor publicate în pedagogie, Chișinău 2004. 36 p.
38. Gagim I. Dicționar de muzică. Chișinău: Ed. Știința, 2008. 211 p.
39. Gagim I. Dimensiunea psihologică a muzicii. Iași: Timpul, 2003. 280 p.
40. Galaicu V. Dimensiunea etnică a creației muzicale. Chișinău: Editura ARC, 1998. 118 p.
41. Georgiu G. Filosofia Culturii. București: SNSPA, 2001. 286 p.
42. Ghilaș V., Muzica etnică: tradiție și valoare. Chișinău: Ed. Grafema Librus, 2007. 296 p.
43. Gorovei A. Folclor și folclorică. Chișinău. Hiperion, 1990. 528 p.
44. Gulian C. I. Structura și sensul culturii. București: Ed. Politică, 1980. 397 p.

45. Guști D. Problemele națiunii. În: Sociologia militans, 1934.
46. Herseni T. Colinde și obiceiuri de la Crăciun. București: Ed., Grai și suflet – Cultură națională, 1997. 633 p.
47. Maslow A. H. Motivation and Personality. NewYork: Harper & Row, 1970, pp.19-33, p. 134
48. Mictat A. Gârlan, Fundamentări metodologice în etnopsihologie. Iași: Editura Lumen, 2004. 208 p.
49. Munteanu G. Sisteme de educație muzicală, Editura Fundației România de mâine. București: 2008, 192 p.
50. Negulescu P. P. Geneza formelor culturii: Priviri critice asupra factorilor ei, București, 1934
51. Nubert-Chețan M. Muzica în teatrul popular românesc. București: Editura Etnologica, 2005, 271 p.
52. Oprișan H. B. Teatrul popular românesc. București: Ed. Meridiane, 1987. 288 p.
53. Oprișan H.B. Teatrul fără scenă. București: Meridiane, 1981. 292 p.
54. Pann A. Cântece de lume, Transcrise din psaltică în notația modernă, cu un studiu introductiv de Gheorghe Ciobanu. București: Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1955, pp. 122-125.
55. Filip Iu. Miracolul scenei în arta populară: Teatrul popular din Basarabia și Bucovina de Nord: Afirmarea dramaticului și poetica sincretică Chișinău: Editura Profesional service, 2011, 256 p.
56. Primiți „Căluțul”? Teatrul popular. Chișinău: Editura Literatura artistică, în
57. Pann A. Spitalului amorului sau Cântătorul dorului, Tipărite întâia oară, broșura a doua, București: 1850; Ediția a doua, broșura întâia, în tipografia sa, 1852, p. 137 – textul și 233 – melodia.
58. Pâslaru Vl. Valoare și educație axiologică: definiție și structurare. În: Didactica Pro. 2006, nr.1, p. 3-8
59. Pâslaru VL. Principiul pozitiv al educației: Studii și eseuri pedagogic. Chișinău: Editura Civitas, 2003. 320 p.
60. Pașca M. Sisteme de educație muzicală. Iași: Editura Artes, 2010. 88 p.
61. Pop M. Obiceiuri tradiționale românești. București, 1976, 323 p.
62. Programa școlară Educație muzicală, Ministerul Educației, Cercetării și Inovării - clasele a VII – a - a VIII – a, București, 2009, p. 3.
63. Rădulescu-Motru C., Etnicul românesc. Naționalismul. București: Albatros, 1996. 214 p.
64. Silistraru N. Etnopedagogia. Chișinău: Editorial al USM, 2003, 268 p.
65. Silistraru N. Valori ale educației moderne. Chișinău: Combinatul poligrafic, 2006. 176 p.
66. Spranger E. Lebensformen. Geistwissenschaftliche Psychologie. Halle, 1914

67. Stanislavski K.S. Munca actorului cu sine însuși. trad. de Demetrius L., București: ESPLA, 1955. 613 pag.
68. Ștefănuță P.V. Folclor și tradiții populare. vol. I , Chișinău: Lumina, 1990. 250 p.
69. Știca N. În vârtejul carnavalului. Băcău: Corgal Press, 2004. 172 p.
70. Tănase A. Cultură și civilizație. București: Politică, 1977. p. 13.
71. Tănase A. Cultură și religie. București: Politică, 1973, 160 p.
72. Ștefănescu Mircea M. Cântecul revoluționar și patriotic românesc. București: Editura muzicală, 1984. p. 360.
73. Tiron E. D. Dimensiunea educației contemporane. Iași: Editura Institutul European, 2005. 254 p.
74. Toynbee A. J. Studiu asupra istoriei // Sinteză a volumelor I-VI de Somervell D. C. – București, Editura Humanitas, 1997, 762 p
75. Vasile V. Metodica educației muzicale. București: Editura Muzicală, 2004. 265p.
76. Vasile V. Figura lui Ștefan cel Mare în muzica românească. În: Studii de muzicologie, vol. XVII, București: Editura muzicală, 1983, pp. 5-76.
77. Vasile V. Folclorul basarabean în preocupările lui Constantin Brăiloiu. În: Muzica, București, nr. 1 (9), ianuarie – martie 1992, pp. 132-146;
78. Vasile V. Constantin Brăiloiu și folclorul din Basarabia. În: Arta, Chișinău: 1997, pp. 66-69
79. Vasile V. Pagini nescrise din istoria pedagogiei și a culturii românești. București: E. D. P., 1995, pp. 216-217.
80. Vasile V. Teatrul popular românesc. București: Editura Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România,
81. Vasile V., Vasile M. Educație muzicală cl. a IX, București: Editura CD PRESS, 2004, 98 p.
82. Vasile V. Constantin Brăiloiu – reprezentant de seamă al pedagogiei muzicale românești. În: Revista de Pedagogie, București, An XLII, nr. 3 1993, pp. 83-87.
83. Vrabie Gh. Din estetica poeziei populare române. București: Editura Albatros, 1990, 204p.
84. Vrabie Gh. Folcloristica. București: Editura Academiei, 1975, 134 p
85. Vulcănescu R., Vrabie Gh. Etnologia, Folcloristica, București: ARSR, 1975, 183 p.
86. Vygotsky L.S. Consciousness as a problem for the psychology of behavior. In R. Rieber (Ed.), The collected works of L.S. Vygotsky: Vol. 3. Problems of the theory and history of psychology. New York and London: Plenum Press. (Original work published 1925)
87. Waters. Mary C., Ethnic Options: Choosing Identities in America. University of California Press, 1990, 197 p

88. Артановский С. Н. Историческое единство человечества и взаимное влияние культур // Ученые записки ЛГПИ им. А.И. Герцена. Ленинград: Издательство Просвещение. 1967, 268 с.
89. Афанасьева А.Б. Этнокультурное образование в России, Теория, история, концептуальные основы. Университетский образовательный округ СПб и ЛО, 2009.
90. Бахтин М. М. Автор и герой: К философским основам гуманитарных наук, Москва: Издательство Азбука, 2000. 332 с.
91. Бердяев Н. А. Философия творчества, культуры и искусства. Т. 1, серия Русские философы XX века. Москва: Издательство Искусство ИЧП „Лига”, 1994. 541 с.
92. Бондарева Н. Технология этнокультурного воспитания, *In revista Școala*, № 5/44, 2001, p. 38-41
93. Волков Г.Н. Этнопедагогика: Учеб. для студ. сред. и высш. пед. учеб. Заведений Москва: Издательский центр «Академия», 1999. 168 с.
94. Гердер И. Г. Идеи к философии истории человечества. Москва: Издательство Наука, 1977. 703 с.
95. Гуревич П. С. Философия культуры. Учебник для высшей школы. Москва: Издательство NOTA BENE, 2003, 352 с.
96. Сорокин П. А. Заметки социолога. Социологическая публицистика, серия Российские социологи. Санкт-Петербург: Алетейя, 200. 315 с.
97. Сорокин П. А. Человек. Цивилизация. Общество. серия Мыслители XX века. – Москва: Политиздат, 1992. 542 с.
98. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности. Москва: Издательство Республика, 1994. 448 с.
99. Хейзинга Й. Homo Ludens; Статьи по истории культуры. (Пер. Д. В. Сильвестров). Москва: Издательство Прогресс – Традиция, 1997. 416 с.

ADNOTARE

Autor: Gavriliță Laura

Tema: Formarea culturii etnoartistice la elevi prin valorificarea didactică a teatrului popular.

Structura tezei: introducere, 3 capitole ce includ, tabele, figuri, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 173 titluri, 201 pagini text de bază, 14 anexe.

Termeni-cheie: educație etnoartistică, cultura etnoartistică, receptarea valorilor folclorice, teatrul popular, teatrul haiducesc de pe Valea Troțușului – Jienii, funcțiile educației etnoartistice, cadru didactic.

Domeniul de studiu: Didactică școlară (Muzica)

Scopul cercetării rezidă în stabilirea reperelor psihopedagogice ale conceptului de *cultură etnoartistică* și elaborarea modelului de formare la elevi a culturii etnoartistice prin intermediul teatrului popular.

Obiectivele cercetării: Studiarea în plan teoretico-istoric a problemei de cercetare; valorificarea aspectelor etnoartistice și muzicologice ale teatrului popular românesc; stabilirea funcțiilor și principiilor educației etnoartistice; identificarea obiectivelor, metodologiei de formare la elevi a culturii etnoartistice; elaborarea, experimentarea și validarea Modelului pedagogic de formare la elevi a culturii etnoartistice prin intermediul teatrului popular, pornind de la practicarea lui într-un spațiu geografic restrâns, dar care ar putea fi extins spre generațiile actuale; interpretarea datelor experimentului și elaborarea concluziilor generale și a recomandărilor practice privind integrarea unor asemenea valori în activitatea educațională.

Noutatea științifică rezidă în fundamentarea conceptului de *cultură etnoartistică*; selectarea și adaptarea/integrarea în procesul didactic a folclorului românesc, în special a teatrului popular de pe Valea Troțușului; identificarea/definirea principiilor de formare la elevi a culturii etnoartistice; elaborarea și validarea experimentală a modelului pedagogic de formare la elevi a culturii etnoartistice prin integrarea teatrului popular.

Problema științifică soluționată constă în fundamentarea psihopedagogică a formării culturii etnoartistice prin integrarea teatrului popular din perspectiva aplicării modelului pedagogic elaborat care a condus în mod eficient la creșterea nivelului de *cultură etnoartistică* a elevilor.

Semnificația teoretică a cercetării constă în generalizarea caracteristicilor științifice privind cercetările cu referință la conceptul de *cultură etnoartistică*, definirea și caracterizarea noțiunii de *cultură etnoartistică*, sistematizarea finalităților/obiectivelor privind formarea culturii etnoartistice, elaborarea criteriilor de evaluare a acestuia.

Valoarea aplicativă a cercetării este certificată de Modelul propus ca demers didactic validat prin experiment; cercetarea oferă sugestii semnificative pentru proiectarea unor inedite conținuturi, pentru perfecționarea cadrelor didactice, și își găsește realizare în interacțiunea principiilor culturologice, artistice – pe de o parte – și educaționale și pedagogice – pe altă parte.

Implementarea rezultatelor științifice au fost valorificate prin publicații științifice, prin prezentări în cadrul conferințelor științifice, metode, consiliilor profesionale; au fost utilizate în practica educațională de către cadrele didactice.

ANNOTATION

Author: Gavriliță Laura

Theme: Ways of using folk theatre to develop students' ethnoartistic culture

Thesis structure: introduction, three chapters that include tables, figures, conclusions and recommendations, bibliography of 173 titles, 201 pages of main text, 14 annexes.

Keywords: Ethno-artistic education, ethno-artistic culture, understanding folk values, folk theatre, outlaw theatre from Trotus Valley – Jieni, functions of ethno-artistic education, teacher.

Field of study: Didactic School (Music)

Research aim: establishing psycho-pedagogical benchmarks of the concept ethno-artistic culture and drawing up a model for developing pupils' ethno-artistic culture by using folk theatre.

Research objectives: Studying the historical background of the research issue; enhancing the ethno-artistic and musicological aspects of Romanian folk theatre; establishing functions and principles of ethno-artistic education; identifying objectives, methodology of developing pupils' ethno-artistic culture; elaborating, testing and validating the pedagogical model of training pupils' ethno-artistic culture through folk theatre by starting to practice it in a limited geographical area, but which could be extended to current generations; interpreting experimental data and drawing up general conclusions and practical recommendations regarding the integration of such values in the educational activity.

Scientific novelty lies in substantiating the concept of ethno-artistic culture; selecting and adapting/integrating it to/in the teaching process of Romanian folklore, especially of the folk theatre from Trotus Valley; identifying/defining the principles of developing pupils' ethno-artistic culture; developing and experimentally validating the pedagogical model of developing pupils' ethno-artistic culture by using folk theatre;

The scientific problem that has been solved lies in the psycho-pedagogical substantiation of developing the ethno-artistic culture by integrating the folk theatre from the perspective of using the psycho-pedagogical model that has been developed.

The theoretical significance of the research consists in generalizing the scientific characteristics of research concerning the concept of ethno-artistic culture, defining and characterizing the notion of ethno-artistic culture, systematizing the aims / objectives of developing ethno-artistic culture, developing evaluation criteria for assessing it.

The applicative value of the research is certified by the suggested Model as a teaching demarche validated by experiment. The research provides significant suggestions for designing some original contents, for the teachers' continuous learning. It can be used in the interaction between culturological and artistic principles, on one hand, and educational and pedagogical principles - on the other.

The implementation of scientific results was done through scientific publications, presentations during scientific conferences, professorial councils. They were used in the educational practice by teachers and educators.

АННОТАЦИЯ

Автор: Гаврилицэ Лаура

Тема: Формирование этнохудожественной культуры учеников посредством изучения народного театра.

Структура диссертации: диссертация состоит из введения, трех глав, общих выводов и предложений, библиографии и аннотации (на румынском, английском и русском языках), списка аббревиатур, 201 страниц основного текста, таблиц, рисунков и 14 приложений.

Ключевые слова: этнохудожественное воспитание, этнохудожественная культура, восприятие фольклорных ценностей, народный театр, гайдуцкий театр *Jieni*, характерный географической зоне Валя Тротушулуй, Румыния;

Область исследования: школьная дидактика (музыка)

Цель диссертации состоит в определении концептуальных, психопедагогических основ понятия этнохудожественная культура и разработки педагогической модели основанной на изучении народного театра с целью формирования этнохудожественной культуры у учащихся.

Задачи исследования: изучить и охарактеризовать этноценностные, этнохудожественные ориентации как педагогическую категорию на основе теоретического анализа философской, психолого-педагогической и научно-методической литературы; определить педагогические критерии, формы и методы, этнокультурный потенциал, особенности формирования этноценностных и художественных ориентаций; разработать модель педагогической работы по формированию этнохудожественной культуры у учащихся.

Новизна и оригинальность исследования: впервые исследуется процесс формирования этнохудожественной культуры у учащихся посредством изучения и применения в образовательном процессе народного театра как этнокультурной и художественной ценности, разработана педагогическая модель по формированию этнохудожественной культуры, разработан критериально-оценочный комплекс количественного оценивания по уровням.

Научная проблема решенная в рамках исследования, состоит в психопедагогическом формировании этнохудожественной культуры путем интегрирования народного театра с позиций применения разработанной психопедагогической модели эффективной в успешном развитии у детей этнохудожественной культуры.

Теоретическая значимость исследования состоит в обобщении, уточнении новых аспектов трактовки понятия этнохудожественная культура, раскрытие особенностей организации процесса этнохудожественного воспитания посредством изучения регионального народного театра, разработке критериев оценивания этнохудожественной культуры у учащихся.

Практическая ценность исследования заключается в разработке психопедагогической модели и ее внедрения в этнохудожественный воспитательный процесс на экспериментальном уровне.

Внедрение научных результатов было подтверждено научными публикациями, выступлениями на научных и методических конференциях, на педагогических советах, а также использованием в педагогической деятельности учителями, воспитателями.

GAVRILIȚĂ LAURA

**FORMAREA CULTURII ETNOARTISTICE LA ELEVI
PRIN VALORIFICAREA DIDACTICĂ A TEATRULUI POPULAR**

Specialitatea: 532.02. Didactică școlară (Muzica)

Autoreferatul tezei de doctor în științe pedagogice

Aprobat spre tipar: 22.02.2017

Formatul hîrtiei 60X84 1/16

Hîrtie ofset. Tipar ofset.

Tiraj 100 ex.

Coli de tipar: 1,22

Comanda nr. 277

Tipografia Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți,
Str. Pușkin, 38, MD-3100

